

оцінку розширенню впровадження принципу верховенства права у правове регулювання діяльності судів. Водночас, закріплюючи верховенство права в ст. 129 Конституції України серед основних засад судочинства, слід було б залишити там наступним пунктом ще й законність, оскільки ці два принципи у правовій державі не суперечать, а, навпаки, доповнюють одне одного.

Література:

1. Штефан О. Судебное решение в гражданском процессе Украины как родовое и видовое понятие / О. Штефан // *Legea și viața*. — 2015. — №. — С. 106-110.

2. Фролова О.В. Місце ухвал суду в системі судових актів / О.В. Фролова // *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. — 2014. — Вип. 3. — Том. 1. — С. 76-80.

Волкова Н.В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного процесу*

Національного університету «Одеська юридична академія»

УЧАСТЬ ПРОКУРОРА У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВІДПОВІДНО ДО ПРОЕКТУ ЗМІН ДО КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ В ЧАСТИНІ ПРАВОСУДДЯ

У Проекті змін до конституції України в частині правосуддя [1] пропонується виключити Розділ VII «Прокуратура» та доповнити Розділ VIII «Правосуддя» Конституції України статтею 131-1, яка передбачає, що в Україні діє прокуратура, яка здійснює: 1) підтримання державного обвинувачення в суді; 2) організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласною діяльністю органів правопорядку; 3) представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, визначених законом.

Проаналізувавши положення даної норми вбачається, що прокуратура у цивільному процесі буде здійснювати тільки представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, визначених законом, також виключається право прокурора приймати участь у цивільному процесі з метою захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб.

Відповідно до Проекту змін до конституції України в частині правосуддя ч.3.ст.131-2 особливості представництва в суді малолітніх та неповнолітніх осіб, а також осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена, визначаються законом.

Захист прав малолітніх осіб віком до чотирнадцяти років, а також недієздатних фізичних осіб здійснюють у суді відповідно їх батьки, усиновлювачі, опікуни чи інші особи, визначені законом (ч.1 ст.39 ЦПК України). Права, свободи та інтереси особи, яка визнана безвісно відсутньою, захищає опікун, призначений для опіки над її майном (ч.3 ст.39 ЦПК України). Права, свободи та інтереси спадкоємців особи, яка померла або оголошена померлою, якщо спадщина ще ніким не прийнята, захищає виконавець заповіту або інша особа, яка вживає заходів щодо охорони спадкового майна(ч.4 ст.39 ЦПК України) [2] .

Однак необхідно врахувати той факт, що через юридичну неграмотність, або громадянської пасивності, або соціальних проблем, таких, як нестача грошових коштів або зловживання спиртними напоями, з вини батьків або опікунів дитини, осіб, які відповідно до норм чинного законодавства повинні захищати права дитини, навпаки, нехтують таким правом. Трапляються також випадки, коли законні представники діють не в інтересах дитини, а в своїх власних інтересах.

Відповідно до ст. 45 ЦПК України, органи державної влади та місцевого самоврядування у випадках встановлених законом мають право на звернення до суду із заявами про захист прав, свобод та інтересів інших осіб.

Обов'язковим учасником спорів, пов'язаних із вихованням дітей, є орган опіки та піклування — «це спеціальні органи, створені державою для вирішення питань, пов'язаних з вихованням, навчанням та утриманням підопічних їм дітей, які внаслідок смерті або хвороби батьків, а також з інших причин залишилися без батьківського піклування, а також для захисту особистих і майнових прав та інтересів цих дітей» [3, с. 16].

З аналізу положень ст. 45 ЦПК України вбачається, підставами участі у цивільному процесі органів опіки та піклування є пряма вказівка закону, що надають їм повноваження захищати права та інтереси інших осіб.

Однак існують коло справ за участю дітей, а також недієздатних фізичних осіб, коли органи опіки та піклування позбавленні права звертатися до суду з метою захисту даних осіб, оскільки нема прямої вказівки закону на це. Так, наприклад, спори що

виникають з спадкового права регламентуються Книгою шостої «Спадкове право» ЦК України (ст.ст. 1216-1285) [4], в якій не міститься вказівки, що орган опіки та піклування має право на звернення до суду. З наступного можна зробити висновок, що з метою захисту дитини та недієздатних фізичних осіб немає право звертатися до суду орган опіки та піклування, такий захист буде здійснюватися тільки законними представниками. Однак, як вже зазначалось вище, законні представники не завжди діють в інтересах зазначених осіб, або з інших причин не звертаються до суду з метою захисту прав дитини або недієздатної фізичної особи. Тоді такі особи залишаються без захисту.

Захист прав дітей та недієздатних фізичних осіб — одне з найважливіших завдань держави. Діти та недієздатні особи є найбільш незахищеною категорією громадян з-за їх фізичної, психологічної і соціальної незрілості тощо. Незважаючи на загальну спрямованість державної політики на зміцнення сімейних, моральних цінностей, стан законності у сфері захисту прав неповнолітніх та недієздатних осіб потребує постійного контролю з боку держави. У цих умовах для прокуратури як органу, що здійснює законно охорону функцію, захист прав неповнолітніх та недієздатних фізичних осіб є пріоритетним напрямом правозахисної діяльності.

Підсумовуючи все вищенаведене, не можливо погодитись з позицією робочої групи з питань правосуддя щодо внесення змін до конституції України про виключення з Конституції України положення щодо представництва прокуратурою інтересів фізичних осіб. Тому вважаємо за необхідне передбачити у Проекті змін до конституції України в частині правосуддя, що в Україні діє прокуратура, яка здійснює представництво інтересів держави та фізичних осіб в суді у виключних випадках і в порядку, визначених законом.

Література:

1. Проект змін до конституції України в частині правосуддя [електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://constitution.gov.ua/work/item/id/13>
2. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004. — № 40-41, 42. — Ст. 492.
3. Лінік Є.П. Опіка та піклування / Є.П. Лінік, Т.В. Омельчук. — К. : Видавець Фурса С.Я., 2007.
4. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01. 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 40-44. — Ст. 356.